Т. Г. Бусарева,
к. е. н., доцент, фахівець по забезпеченню роботи, Наглядова Рада НЕК "Укренерго"
ORCID ID: 0000-0003-3863-4511

DOI: 10.32702/2306-6806.2021.6.63

ЗНАННЄВА КОМПОНЕНТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СТРУКТУР

T. Busarieva,
PhD in Economics, Associate Professor, Specialist for ensuring the work of the Supervisory Board of NPC "Ukrenergo"

KNOWLEDGE COMPONENT OF COMPETITIVENESS OF ECONOMIC STRUCTURE

На початку ХХІ ст. відбувається динамічна трансформація епох світового соціокультурного розвитку у нову епоху знань та креативності, що призводить до виникнення конфліктогенної ситуації від існування кількох епох одночасно. Тобто спостерігається формування постіндустріального (інформаційно-го-інноваційного) суспільства, коли епоха нової економіки проявляється в новому змістовому наповненні, де знання є ресурсом, який виходить на якісно новий рівень. Саме становлення економіки знань дозволяє підкреслити триєдину природу ТНК: як продукту глобалізації та інтернаціоналізації світової економічної системи; як самостійної підсистеми світової економіки, що визначає тип і характер економічних відносин з іншими суб'єктами та підсистемами, а також напрям й інтенсивність процесів глобалізації та трансформації світової економіки; як посередника в процесі трансгресії національних та глобальних економічних інтересів. В умовах глобалізації світова економіка розвивається в напрямку все більшої цілісності, одночасно відчуваючи вплив деструктивних процесів, відцентрових, дезінтегруючих сил. У протистоянні цих тенденцій знаходить вираз основне протиріччя епохи, посилюються традиційні процеси міждержавної інтеграції, цільовою функцією яких, стає не тільки розширення та лібералізація міжнародних ринків, оскільки їх протекціоністський захист і спільне митно-тарифне регулювання в рамках глобального економічного обміну. Водночас рух до цілісності в процесі глобалізації відбувається дисгармонійно і нерівномірно в різних сферах життя. Рух товарів, послуг, капіталів фактично означає створення глобальної відтворювальної цілісності з усіма притаманними їй особливостями (циклічністю, економічними розривами і т. д.). У той же час у сфері політики, міжцивілізаційній і міжкультурній взаємодії йде зворотний від руху до цілісності процес.

У цих умовах сукупність ТНК стає самостійною підсистемою світової економіки, яка здійснює вирішальний вплив на функціонування та розвиток окремих національних економік, міжнародних інституцій, інтеграційних угруповань тощо. Це обумовлено перевагами інтегрованої структури ТНК, позитивними ефектами від централізації та концентрації як фінансово-кредитних, так і знанневих ресурсів, що дозволяють домінувати їм на світовому ринку, а також отримувати ексклюзивний доступ до унікальних конкурентних переваг у контексті глобальних змін світової економіки в ХХІ ст. Причому сама корпорація постійно знаходиться в стані динамічної трансформації та активно пристосовується до нових умов зовнішнього середовища.

At the beginning of the XXI century there is a dynamic transformation of epochs of world socio-cultural development into a new epoch of knowledge and creativity, which leads to a conflict situation from the existence of several epochs simultaneously. That is, there is the formation of post-industrial (information-innovation) society, when the era of the new economy is manifested in a new content, where the knowledge resource reaches a qualitatively new level. The very formation of the knowledge economy allows us to emphasize the triune nature of TNCs: as a product of globalization and internationalization of the world economic system; as an independent subsystem of the world economy, which determines the type and nature of economic relations with other actors and subsystems, as well as the direction and intensity of globalization and transformation of the world economy; as a mediator in the process of transgression of national and global economic interests. In the context of globalization, the world economy is developing in the direction of increasing integrity, while feeling the impact of destructive processes, centrifugal, disintegrating forces. In opposition to these trends is the main contradiction of the era, intensifying traditional processes of interstate integration, the purpose of which is not so much the expansion and liberalization of international markets, as their protectionist protection and common customs regulation in global economic exchange. At the same time, the movement towards integrity in the process of globalization is disharmonious and uneven in different spheres of life. The movement of goods, services, capital actually means the creation of a global reproductive integrity with all its inherent features (cyclical, economic gaps, etc.). At the same time, in the field of politics, between civilizational and intercultural interaction, there is a reverse process from movement to integrity.

Under these conditions, the set of TNCs becomes an independent subsystem of the world economy, which has a decisive influence on the functioning and development of individual national economies, international institutions, integration groups, and so on. This is primarily due to the advantages of the integrated structure of TNCs, the positive effects of centralization and concentration of both financial and credit and knowledge resources that allow them to dominate the world market, as well as gain exclusive access to unique competitive advantages in the context of global change. economy in the XXI century. Moreover, the corporation itself is constantly in a state of dynamic transformation and is actively adapting to new environmental conditions.

Ключові слова: конкурентоспроможність, ТНК, трансформація, економіка знань, знання, суб'єкти економічних структур.

Key words: competitiveness, TNCs, transformation, knowledge economy, knowledge, subjects of economic structures.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Ключову роль в осмисленні сучасних проблем відіграє створення принципово нової теорії економіко-технологічного розвитку, його ціннісних критеріїв і показників. Традиційні уявлення, засновані на ресурсних складових зростання і вимірюють його приростними величинами продукції, доходу, вироблення і т. д., багато у чому вичерпали себе. Економічне зростання в такому вигляді найближчим часом стане неможливим і навіть непотрібним. Якісне перетворення структури і механізму суспільного відтворення вимагає заново переосмислити систему факторів і джерел економіко-технологічного розвитку. Традиційна схема: праця, земля і капітал — навіть з механічним додаванням до неї науки та інформації вже не в змозі пояснити відбулися і тим більше прийдешні зміни. Глибокі технологічні зрушення в структурі суспільного відтворення, посилення значущості інформаційної складової економіки, технологічного розвитку, екологічні та соціальні обмеження, що накладаються на неї, все більше ставить під сумнів універсальність трудової теорії вартості в поясненні суспільних процесів. Вона втрачає свою абсолютну значимість і переходить в розряд "окремого випадку", що застосовується до певного етапу соціально економічного прогресу, що характеризується відносно плавним розвитком з переважаючим або винятковим використанням традиційних факторів росту. Саме тому на початку ХХІ ст. вкрай актуальним є аналіз знаннєвої компоненти конкурентоспроможності суб'єктів світової економіки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Серед наукових досліджень у сфері знаннєвої компоненти конкурентоспроможності українськими та закордонними вченими розроблено низку теоретичних, методологічних і методичних підходів до визначення місця та ролі знаннєвої складової розвитку суб'єктів економічних структур. Зазначеній проблематиці присвятили свої праці Б. Мільнер, І. Нонака та Х. Такеучі, П. Сенге, В. Буковіч, К. Вілг, Д.Є. О'Лірі, Д. Сноуден, Ю. Вовк, М. Мартиненко, А. Дегтяр і М. Бублій, А. Наливайко, Н. Бутенко, Н. Смолінська та І. Грибик, С. Леонova та інші вчені. Водночас важливо зазначити, що на початку ХХІ ст. в умовах розвитку економіки знань актуальним є конкурентоспроможність суб'єктів глобальної економіки з урахуванням доцільності розвитку знаннєвої складової.

ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Актуальність побудови комплексної теорії для опису функціонування багаторівневої і багатосуб'єктної економіки видається очевидною. Для цього однак необхідно підвищити, в порівнянні з ортодоксальною макро-, мезо- мікроекономічною теорією, рівень абстракції опису, виявити загальні риси різнорівневих економічних об'єктів і типів їх взаємодій. Найбільш релевантною основою для такої теорії є теорія системної економіки, що базується на системній парадигмі Я. Корнаї. Розгляд економічних суб'єктів різного рівня в якості систем доз-

воляє застосувати категоріальний апарат загальної теорії систем в поєднанні з принципами просторової економіки і економічної динаміки. Водночас невирішеними залишаються питання знаннєвої складової суб'єктів економічних структур.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є виокремлення суб'єктів економічних структур та аналіз їх знаннєвої складової.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Поняття системної стійкості суб'єктів економічної системи далеко не однозначне і може розумітися по-різному. У статті ми розглядаємо системну структуру економіки як фактор стійкості останньої, саме тому було введено поняття системного ресурсу економіки як ядра популяції діючих в економіці економічних систем, то є систем, які об'єднують фактори виробництва і реалізують процеси виробництва, розподілу, обміну та споживання. У дусі цього підходу ми розглядаємо системний ресурс як основний фактор стійкості економіки. Особлива увага при цьому приділяється питанню збалансованості базових системних комплексів, що формуються всередині і навколо економічних об'єктів, що розглядається як необхідна умова стійкості економіки в цілому.

Для кожного з п'яти рівнів характерна наявність типового соціально-економічного об'єкта вивчення: для мегаекономічного рівня таким об'єктом є світова економіка; для макроекономіки — держава (країна); для мезоекономіки — регіон чи галузь; для мікроекономіки — підприємство або домогосподарство; для наноекономіки — індивід. Відзначимо, що в сучасній системі соціально-економічних інститутів кожен з цих об'єктів є не тільки відносно відокремленим економічним об'єктом, а й суб'єктом, здатним приймати самостійні рішення, що володіє певним набором прав і несе відповідальність перед іншими суб'єктами.

Ускладнення функціональної будови економічної системи супроводжується дифузійною функцією розвитку. Зміна структури капіталу в результаті розширення матеріального виробництва збільшило ресурсні можливості розвитку економічної системи за рахунок основного, фінансового, людського капіталу.

Сучасний етап розвитку економіки вченими-теоретиками характеризується як економіка знань, де ключовим фактором забезпечення конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів є інтелектуальні ресурси і знання, що акумулюються в організації. За Ф. Котлером конкурентоспроможність — це здатність витримати конкуренцію в порівнянні з аналогічними об'єктами (товарами, послугами, виробниками) на конкретному ринку. У зв'язку з цим в умовах інноваційного розвитку саме динамічні здатності організації як організму змінюватися, пристосовуватися і отримувати нові знання про ринок і споживачів стають ключовими для забезпечення стратегічної конкурентоспроможності [1, с. 54—67].

Слід зазначити, що ще А. Сміт, один з основоположників класичної політичної економії, в своїй основній роботі "Дослідження про природу і причини багатства народів" (1776 р.) у складі постійного (fixed) капіталу виділив "Придбані і корисні особливості всіх членів суспільства", які і представляють собою знання.

Сучасний процес розвитку національних економік тісно пов'язаний зі знаннями, і оцінювати економічне зростання тільки з позиції вкладу доданої вартості галузей було б помилково. У сучасному суспільстві знання не виступають відокремленим ресурсом і окремо створеним благом. Вони вбудовуються в єдину багатомірну економічну систему економічних відносин з приводу виробництва, поширення і використання знань, їх треба розглядати як елемент більш складної і загаль-

ної системи суспільних відносин загалом. В умовах нової економіки знання визначають структуру національної економіки, а також стимулюють і підвищують конкурентоспроможність ТНК не тільки на вітчизняному ринку, а й на світовому ринку.

Розвинений інтелектуальний капітал, орієнтований на інтенсивний інноваційний розвиток, є необхідною умовою конкурентоспроможності суб'єктів економічних структур. В умовах кризи світової економічної системи ще більш загострюється проблема вдосконалення процесів формування інтелектуального капіталу. Адже перехід від індустріального суспільства до нової економіки та інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій істотно підвищили роль інтелектуального капіталу в порівнянні з роллю фінансового і фізичного. Носієм інтелектуального капіталу, втіленого в креативних компетенціях людини, є сучасний висококваліфікований професіонал. Він виробляє і реалізує інтелектуальний капітал у вигляді винаходів, торгових марок, інформаційних баз, моделей, ноу-хау, необхідних для досягнення лідируючих позицій господарюючими суб'єктами на сучасному етапі розвитку ринкової економіки. Це обумовлює актуальність вирішення проблеми формування інтелектуального капіталу з урахуванням вимог економіки знань [2, с. 45—49].

Серед факторів, що впливають на зміст і на механізми управління процесами конкурентоспроможності, найбільше значення мають зміни структури цін, природи вартості, зростання віртуальної складової в товарі і у ціні товару і зростання значення швидкої підготовки, регулярної перепідготовки та адаптації персоналу.

Відзначимо, що в сучасному ціноутворенні має місце процес зниження частки "простих", матеріальних ресурсів при паралельному зростанні частки різних компенсацій — за програмне забезпечення, розробку протів, дія фінансових ринків, торгові марки та ін. Відбуваються через трансформаційних змін у змісті і розстановці акцентів в самих складових ціни. Так, реклама виступає переважно не як інформування про властивості товару, а як засіб забезпечення уваги (поширення іміджевої реклами, елементів провокації, епатажу). Все це робить істотний вплив на зміну характеру конкурентних відносин.

Одним з елементів сучасної конкурентної стратегії є спосіб захисту від впливу конкуренції. Класична стратегія — це концентрація на зведенні бар'єрів самого різного плану: митних, фінансових, інформаційних, бар'єрів якості, ціни і т.д. Це стратегія захисту також зазнає змін. Однак в умовах інформаційної економіки для компаній, орієнтованих на динамічне інноваційний розвиток, конкурентоспроможність полягає вже не в зведенні бар'єрів, а скоріше, в швидкості осмислення змін і випередження ринку, або, за висловом McKinsey, у ступені "широти кругозору": "навіпаки, стратегія, базуючись на "широкий кругозір", зосереджується на створенні об'ємної барвистої картини сьогодення і майбутнього. Таким чином, зміст конкуренції і конкурентоспроможності переосмислюється, на що безпосередньо впливає поширення нових форм ведення бізнесу і різноманітних структур — мережевих, віртуальних, глобальних, формування економіки знань.

Знання стають більш важливим фактором економічного розвитку в порівнянні з традиційними факторами конкурентоспроможності — працею і капіталом. Все більша частка приросту валового внутрішнього продукту (ВВП) припадає на частку нових знань, перетворених в технології, обладнання, продукцію. Темпи зростання продуктивності праці і економічного зростання визначаються науково-технічним розвитком, швидкістю появи і поширенням інновацій, якістю людського капіталу. А ці фактори в свою чергу залежать від інвестицій в знання і від розвиненості інфраструктури знань.

На сучасному етапі розвитку економіки і суспільства відбувається перетворення відносин конкуренції

під впливом глобалізації і "нової" технологічної революції, пов'язаної з виникненням нових нано-, біо-, інформаційно-комунікаційних і когнітивних технологій, які отримали назву NBIC-технологій. Координація діяльності, інтеграція і кооперація гравців ринку стають ключовими формами конкурентної поведінки. Посилюється необхідність дослідження нових характеристик і властивостей конкуренції, які виникають під час переходу суспільства до постіндустріальної стадії розвитку.

Основи загальної теорії конкуренції були закладені у працях представників класичної та неокласичної шкіл А. Сміта, Д. Рікардо, Дж. Ст. Мілля, А. Маршалла, в теоріях Дж. Робінсона, Е. Чемберліна. Роль інновацій у розвитку конкурентних відносин знайшла відображення в теоріях інноваційного розвитку і ефективної конкуренції Й. Шумпетера, а також в працях Ф. Хайєка, Л. Мізеса, І. Кірцнера [3, с. 48—56].

Еволюція змісту конкурентних відносин під впливом глобалізаційних та інноваційних факторів розкрита в концепціях конкурентної еволюції Р. Нельсона і С. Уінтера, Дж. Мура, в роботах представників школи стратегічного менеджменту М. Портера, Г. Хаміна, К. Прахалада, К. Крістенсена, У. Чан Кіма, П. Глурі. Новаторський підхід до конкуренції як "інституційно оформленого процесу" розвивають у рамках економічної соціології Х. Уайт, Н. Флігштейн, В. Радаєв. Аналіз внеску провідних вчених у розвиток теорії конкуренції дозволяє вести мову про суперечливу єдність у рамках сучасної конкуренції властивостей як руйнівного, деструктивного типу, так і конструктивного, що створює нову якість, характер.

Треба зазначити, що конструктивна конкуренція заснована на інтегративному типі конкурентної поведінки (Петросян 2008) та відповідно, на широкому спектрі конкурентних взаємодій — від координації до конкурентного співробітництва, для досягнення індивідуальних і загальних цілей суб'єктів конкурентних відносин (Горев 2005). В. Радаєв розглядає конкуренцію як постійне співвіднесення і координацію ділових стратегій господарюючих суб'єктів (Радаєв 2018). Провідні гравці ринку зацікавлені в тому, щоб конкуренція була в регульованому руслі, ґрунтувалася на прийнятті конкурентами загальних правил взаємодії, тобто була "інституційно оформленою".

Головна ідея концепції конструктивної та інтегративної конкуренції полягає в тому, що конкурентні взаємодії, що призводять до конструктивного результату і виграшу багатьох (кількох) учасників, відбуваються під впливом новаторських ідей і в свою чергу стають важливою умовою перетворення інновації в визначальний фактор конкурентного успіху.

На початку ХХІ ст. можна виокремили наступні суб'єкти світової конкурентоспроможності та доцільно розглянути з точки зору конкурентоспроможності країни, конкурентоспроможності регіону. В рамках перших двох визначень підвищення національної конкурентоспроможності отожднюється з ростом життєвих стандартів і прискоренням економічного зростання. Тому поняття національної конкурентоспроможності тісно пов'язане з такими областями економічної теорії, як теорія економічного розвитку і теорія економічного зростання, а також з інтегрує обидві ці теорії теорією капіталу. З цієї причини конкретні підходи до підвищення національної конкурентоспроможності залежать від прихильності тим чи іншим науковим школам в рамках цих теорій, які дають різні відповіді на питання "що працює, а що — ні". Зокрема, широко відомі "Індекс перспективної конкурентоспроможності" і "Всесвітнє табло конкурентоспроможності", які відображають погляд Всесвітнього економічного форуму та Інституту розвитку менеджменту на те, які саме чинники визначають економічне зростання країн.

Підвищення національної конкурентоспроможності

на основі третього визначення тісно пов'язане з проходженням традиційної промислової політики в частині підтримки конкретних компаній — "національних чемпіонів" або експортерів — і політикою підтримки низького курсу національної валют [4, с. 46—49].

Конкурентоспроможність регіону — це здатність формувати і утримувати свої конкурентні переваги, обумовлені природними ресурсами, створеними економічними, інноваційними, екологічними, соціальними ресурсами. Основною метою підвищення рівня конкурентоспроможності регіону є постійне підвищення добробуту жителів регіону (області), досягнення якого забезпечується за рахунок стійкого соціально-економічного регіонального розвитку на основі підвищення ефективності його реального сектора економіки.

Дослідження конкурентоспроможності галузі, як правило, базуються на визначенні М. Портера: "Ми визначали галузь конкретної держави як успішно функціонує в міжнародному масштабі в тому випадку, якщо вона володіла конкурентними перевагами в порівнянні з найбільш конкурентоспроможними ділянками світового ринку... Ми вибрали в якості найбільш оптимальних параметрів наявність істотного і стабільного експорту в досить велику кількість країн і / або вагомий експорт інвестицій, що базується на досвіді і створених активах в своїй країні".

Особливості цього визначення складаються у виділенні критеріїв конкурентоспроможності, за якими можна визначити рівень конкурентоспроможності галузі в системі світової економіки. Конкурентоспроможність галузі визначається наявністю у неї технічних, економічних і організаційних умов для створення виробництва і збуту (з витратами не вище інтернаціональних) продукції високої якості, що задовольняє вимогам конкретної групи споживачів.

Таким чином, формування конкурентних переваг галузі відбувається внаслідок: а) більш широкого доступу підприємств до наявних в країні базувальних ресурсів, чим досягається достатність їх по відношенню до конкурентів; б) доступу до технологічних і маркетингових знань, що забезпечується на основі взаємозв'язку і взаємодії підприємств у рамках, наприклад, кластерів; в) підвищення ефективності використання ресурсів за допомогою реалізації нових технологій і продуктів, формування стратегічного потенціалу підприємств галузі, що визначає результати їх діяльності на перспективу.

Конкурентоспроможність організації (ТНК). Конкурентоспроможність організації є складним поняттям, це інтегральна характеристика, за допомогою якої оцінюються досягнуті підприємством результати його діяльності протягом певного періоду. Таким чином, можна визначити, що конкурентоспроможність організації — це реальна і потенційна здатність випускати конкурентоспроможну для споживача продукцію, яка за споживчими властивостями і ціновими характеристиками більш приваблива, ніж аналогічна продукція конкурентів, і рентабельна для виробника.

Результати узагальнення та аналізу основних концепцій конкуренції, починаючи з ХVІІІ ст., показують наявність чіткої вираженої тенденції до дослідження конкуренції крізь призму саме знаннєвих перетворень. Зокрема, в кінці ХХ — початку ХХІ ст. ця тенденція перетворюється у закономірність. Сучасні концепції розглядають знаннєвий компонент як імператив успішного функціонування компаній в умовах конкурентної взаємодії на глобальних ринках [5, с. 74—78].

У сучасній знаннєвій парадигмі теорії конкуренції зберігається зміст традиційної ринкової парадигми, і одночасно виникають нові якісні ознаки і властивості, пов'язані з пріоритетністю знаннєвого розвитку на основі конструктивної взаємодії учасників в умовах роз-

гортання "нової" технологічної революції і глобалізаційних процесів. Знаннєва парадигма починає співіснувати з традиційною ринковою парадигмою, наповнює її новим змістом.

У центрі знаннєвої парадигми знаходиться поняття знаннєвої конкуренції, яке обумовлює сутність та концепцію парадигми, системну визначеність всіх її змістовних складових. Поняття знаннєвої конкуренції міцно увійшло до сучасного наукового лексикону. Однак недостатня змістовна визначеність знаннєвої конкуренції, що трансформують вплив глобалізації, визначають потребу в подальшому дослідженні, в контексті сучасних тенденцій формування постіндустріального суспільства. Ми розкриваємо сутність знаннєвої конкуренції крізь призму інноваційної парадигми теорії конкуренції.

Знаннєва парадигма проголошує визначальними ознаками інноваційної конкуренції: по-перше, інноваційний характер конкурентних переваг, пріоритетну роль накопичення знання, інноваційної діяльності для досягнення ринкового успіху; по-друге, неконфліктний, інтегративний характер конкурентної взаємодії учасників.

Серед процесів, які визначають перехід до нової форми конкурентних відносин, заснованої на інтегративному взаємодії і знаннях, провідне місце займають: глобалізація світового економічного розвитку і пов'язане з нею підвищення рівня невизначеності; науково-технологічний прогрес, інформаційно-технологічна революція; інтелектуалізація світового господарства, зростання ринку інтелектуальних послуг та високотехнологічної продукції. Сформувалася методологічна основа для визначення знаннєвої конкуренції як нового типу конкурентних відносин, що здобуває всеосяжний характер в умовах глобалізації світового господарства.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

На практиці цей принцип зумовлює зміну форм конкурентної поведінки, що знаходить втілення в конкурентних стратегіях суб'єктів світового господарства, спрямованих на відхід від конфронтації за допомогою вивчення стратегій конкурентів і врахування їх у своїй діяльності, а також посиленні інтеграційних тенденцій у рамках глобалізованої світової економіки в довгостроковому періоді.

Треба зазначити, що в рамках нової техніко-економічної парадигми інтелектуальні ресурси стають найважливішими ресурсами організацій, змінюється спосіб формування конкурентних переваг. Концептуальною основою нової техніко-економічної парадигми є Індустрія 4.0, яка ознаменує новий етап промислової революції, фундамент якої складають наукомісткі технології, засновані на когнітивних здібностях людини. Основа інтелектуального капіталу компанії — це співробітники, їхні знання, вміння, професійні навички, а також організаційні та управлінські здібності. Це поєднання людських, організаційних, професійних, управлінських методів і способів діяльності та управління підприємством.

Література:

1. Ансофф И. Стратегическое управление / Под ред. А.И. Евенко; пер. с англ. М. Москва, 2018. С. 54—67.
2. Ильяшенко С.Н. Применение методов и инструментов маркетинга в управлении знаниями. Маркетинг и менеджмент инноваций. 2019. № 2. С. 45—49.
3. Мельник А.Г. Экономика информации и информационные системы предприятия. Сумы: Университетская книга, 2018. С. 48—56.
4. Shevchuk O.A. Knowledge — as the main strategic resource of the enterprise. Technological audit and production reserves. 2017. № 2. С. 46—49.
5. Rudenko M.V. Management of knowledge as a competitive advantage of the enterprise. Economy and State.

2018. № 4. С. 74—78.

References:

1. Ansoff, I. (2018), Strategicheskyyi management. [Strategic management], Ekonomika, Moscow, Russia.
2. Iliashenko, S.N. (2019), "Application of methods and instruments of marketing in management of knowledge", Marketing i menedzhment innovatsii — Marketing and Management of Innovations, vol. 2, pp. 45—49.
3. Melnik, L.H. Iliashenko, S.N. and Kasianenko, V.A. (2018), Ekonomika informatsii i informatsionnye sistemy predpriiatia [Economics of information and information systems of enterprise], Universitetskaia kniha, Sumy, Ukraine.
4. Shevchuk, O.A. (2017), "Knowledge — as the main strategic resource of the enterprise", Technological audit and production reserves, vol. 2, pp. 46—49.
5. Rudenko, M.V. and Kryvoruchko, V.O. (2018), "Management of knowledge as a competitive advantage of the enterprise", Economy and State, vol. 4, pp. 74—78.

Стаття надійшла до редакції 24.05.2021 р.

АГРОСВІТ

www.agrosvit.info

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292